

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se 'ac
numa' pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
E. Maur, I. Foti, V. Anestin, Lia Hârsu, Ion Dragu, I. C. Vissarion,
C. Tonegari, Albert, Ioan Totu, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —

Mormântul Regelui Carol. — (Vezi explicația)

Războiul anecdotic

Iluziile britanice.

După ce s'a decretat mobilizarea în Anglia, — și s'au făcut toate rezervările, desigur și de automobile, într'un ziar englezesc s'a citit următoarea informație:

„O doamnă bătrână ne scrie, să ne interesăm, dacă a găsit vreun soldat o umbră de damă, în automobilul n-ru 7284.

Fii liniștiți.

Scena s'a petrecut la un căofor din Paris.

Un ofițer englez se așează în fotoliu. Căoforul îl săpunește bine și apoi îl întrebă:

— Mi se pare că s'a evacuat provincia C?

— Da, — abia răspunde englezul.

Bricolul tremură în mâna bărbierului. Dintr'un fotoliu vecin, un alt client facecă emoționat:

— A căzut și S?

— Da, afirmă liniștit englezul.

— Atunci vor năvăli în curând în Paris, replică eu enervare toți câți erau înăuntru.

— Da, — zise englezul.

Pădă, abia finădu-se pe picioare bărbierul, isprăvește în cele din urmă de ras pe englez care se ridică, plătește și când vrea să deschidă ușa se adresează liniștit patronului:

— Fii liniștit, — am glumit.

Prorocare.

În fundul unui tranșeu. Sergentul francez, vorbind bine nemțește, stă de vorbă cu un prizonier care spune:

— Treabă-i asta? Având puțința să ieșiți afară și voi stați înfundată aici, putând să înaintați, voi stați pe loc; puteți să plecați și totuși...

— Da, răspunde sergentul, nu-i nici o treabă. Tu ai vrea să ieși, dar nu poți, ai vrea să ne vezi goști de gloanțele camarazilor tăi și totuși n'o să fie așa, căci pe loc vei ieși afară îmbrăcat în uniforma noastră și te vom vedea noi, zăcând la pământ.

Din regiunea vinului de Champagne.

După o zi de luptă crâncenă, seara se întrebau soldații germani, unde ar putea să se odihnească mai bine în cursul nopții

Cum la 500 de metri de ei erau niște case. Acolo deci. Ajunși la porți bat, dar nu răspunde nimeni. Infanteriștii Kaiserului n'au luat aceasta ca un obstacol și s'au repezit pe o scară, înăuntru. Au colindat prin toate odăile, au simțit că trebuie să fie și o pivniță și au găsit-o.

Aici, un adevărat paradis, vinul bun și mult, setea grozavă, pofta nemăsurată. Și-a curs sticlă după sticlă de șampanie în stomacurile goale ale germanilor norocoși, cari au băut până ce n'au mai știut, ce fac și unde sunt. Au adormit acolo toată noaptea, a doua zi și noaptea următoare, fără să audă, ce se petrece afară, chiar fără să-și dea seama, că începuseră să moarte. Căci ce se întâmplase. Camarazii lor de arme, rămași sfârși, erau amenințați să fie puși de francezi și ca să se sperie au dat drumul unui canal, care răspândea apă din belșug, inundând totul și înecând totul.

Francezii tot au înaintat; cercetează casele și într'o pivniță au dat peste un număr însemnat de soldați germani, înecați

Moda militară: pantalonul.
— Uniforma militară franceză este cu pantalonul roșu — De când?

Înainte de 1789, uniforma era gri și în timpul revoluției culoarea uniformei era albastră. Pantalonul roșu apare în timpul imperiului. Erau pentru moment numai două regimente de husari cu acești pantaloni, iar dela 1828 se generalizează. Cauza a fost economică. Culoarea albastră se obținea prin ajutorul indigo-ului,

care se producea în Anglia și costa foarte mult. Era mai ieftin să se utilizeze culoarea roșie, — extrasă din garanta, — cultivată pe mările Ronului.

Au fost mai târziu tendințe de a schimba roșul, dar un motiv de tradiționalism s'a opus, — pantalonii roșii au fost la Magenta, la Sedan, etc.

Chiromancie

La una din cele mai cunoscute chiromanciere din Paris s'a prezentat într'o zi, o doamnă foarte elegantă. Doamna a întins mâna prezicătoarei care examinează liniile palmei, și citi: ai mare putere doamnă, ești de neam mare, o să suferi mult din cauza unei nebunii războinice... Și alte nenorociri în familie.

— Și toate aceste nenorociri vor fi curând?

— Curând, în câteva luni.

— Trebuie să fie vorba de fratele meu; știi cine e? Impăratul Germaniei.

Viața în tranșee.

Soldații senegalezi și marocani simt adesea o plăcere drăcească să rădă de germani.

Mai ales marocanii au deprins obiceiul de a fabrica manechine, — reprezentând zuavi — pe care le ridică de-asupra tranșeelor. Și deodată izbucnește o grindină de gloanțe din partea germanilor. Manechinul cade și apoi dispare în tranșeele soldaților marocani. Germanii nu mai pot de bucurie.

Scena se repetă, aducând o dublare de hohote de râs. Unii răd că au doborât, — fără să știe ce — alții se bucură, că înșală entuziasmul victorios al dușmanilor.

O lecție.

La Fines-Lille în Belgia germanii au intrat în oraș și beți, ne mai știind ce fac au așezat tunurile în oraș, ca să prăpădească toată populația. O echipă germană prinse 5 belgieni, dintre care unul bătrân ca de 70 de ani, îi așază de-alungul zidului, gata să fie împușcați.

Ofițerul, care conducea executarea, scoase sabia ca să comande: foc, în această clipă, unul dintre belgieni își plecă mult de tot capul pe piept. Ofițerul strigă să-și ridice capul.

De murit voiu muri, răspunse belgianul, dar să omor și eu pe cineva.

Și sări dintr'odată în spatele ofițerului, care tipă, dar era prea târziu. Un glonț îi împrăștiase creierii pe jos. Soldații germani rămăseră deprimați, iar belgienii de lângă zid au dispărut ca prin farmec.

Delicatese.

La Saint-Dié, în timpul ocupației germane, toate magazinele au fost golite de mărfuri, care au fost trimise în Germania. Iar când se rețineau germanii, magazinele rămăseseră definitiv goale.

Dar — o surpriză, în momentul plecării, pe o marmură albă, la vitrina unui magazin, continua să stea un cap de porc, înconjurat de cârnați voluminoși, felii de sunca rumenă și altele delicatese, care excită războiul pofta nemțească. Și pe dată năvăliră în magazin, care cum putea înșfăcă de la vitrină, ce apucă —, în magazin nu mai era nimic — și-apoi au pornit satisfăcuți.

Patronul magazinului ieși în stradă să privească. Germanii au mers câțva și s'au oprit să guste din delicatese. Au încercat, au repetat să imbuce măcar odată, dar degeaba s'au muncit și și-au chinuit dinții. Pofta a rămas numai excitată, — delicatesele erau lemne vopsite, imitând exact capul de porc, cârnații și șunca.

Trageți în mine.

În cursul unei lupte din Galiția, trupele ruse rămăseseră aproape decimate de artileria germană; și infanteria germană înaintă numai decât ocupând tranșeele ruse.

În fundul unei gropi, un telefonist rus rămăsesse singur, uitat lângă aparatul său. Din gaura, unde sta îndată ce zări pe germani intrând în tranșee, se plecă asupra telefonului ghemuindu-se și scăpă neobservat. Totuși germanii deschisera focul, atunci telefonistul strângând în juru-i un morman de pământ, strigă în aparat — legat cu o baterie rusă de pe munte —: Trageți asupra mea, trageți mereu.

Tunurile ruse răspund cu un foc viu, umplând tranșeele, ocupate acum de germani — cu obuze și șrapnele.

Rezultatele tirului au fost transmise bateriei de telefonistul rămas neclintit în groapa lui, care ieși pe urmă neatins și fu felicitat cu entuziasm de șefii săi.

D. Myron Herrick, ambasadorul Statelor-Unite la Paris trecea într'o zi pe stradă și după 5 minute de locul unde se întâlnise cu un cunos-

cut, căzu o bombă, aruncată de un „Table“.

Dacă ai mai fi întâlnit cineva în nule secole, îi spusese cineva, ai fi fost omorât.

Ambasadorul răspunse stăgmat: — Adesea un om mort poate să aducă omenirii un serviciu, mai mare, ca unul viu.

Dacă n'ar fi omorât bomba germană, apoi...

Sugrumare camaradescă.

La Louvain, soldații germani năpădiseră în bibliotecă — și după ce au încercat în curiozitate cărțile cele mai valoroase și manuscrisele cele mai însemnate, — cu destinație pentru Berlin, — a căutat fiecare să se aprovizioneze cu un volum cel puțin, cât mai bine legat. Aceasta ca semn de amintire.

Pe urmă însă, biblioteca fiind aranjată (?) s'au năpusit în casele particularilor. Într'una din casele mai bogate, unde nu li s'a opus nici o rezistență, — căci ar fi fost de prisos, — patroana casei aude de la un timp un șgomot infernal făcut de mosafirii nepoștii. Ce să facă femeia? Și-a luat curajul și-a intrat în camera, de unde pufia șgomotul.

Dar nici o scenă sfâșietoare. Camarazii de arme se luptau între ei, mușcându-se cu furie, însângărându-se, gemând de neputința de a scoate din mâinile unuia mai norocos, un lanț aur.

Femeia, văzând aceasta a încercat să se retragă, dar unul dintre soldați se repezi și-o strânse de gât:

— Dacă n'aveai lanțul, nu ne-am fi sugrumat între noi.

Dacă nu-i armistițiul, suntem prizonieri.

După o luptă cruntă împrejurul munților Vosgi, germanii suferise multe pierderi. Și cum situația lor amenința să fie din ce în ce mai nenorocită, s'a prezentat la comandamentul francez o delegație de ofițeri germani, ca parlamentari ai unui armistițiu.

Comandamentul francez le-a răspuns:

— Veți avea un armistițiu destul de lung din momentul ce veți fi exterminați cu toții.

— Foarte bine, a răspuns delegația germană, — dar n'ati fi dispusi să ne opriți ca prizonieri?

Disciplina.

Un automobil-mitralieze francez, condus de un locotenent aștepta într'un sat intrarea victorioasă a unei coloane de infanteriști germani, cari aveau ordinul să intre ca armată de ocupațiune, în pas de defilare.

Cum intrară în sat, mitralieza începuse ravagii așa de fulgerătoare, că ofițerul comandant n'avu timpul să comande măcar schimbarea pasului de defilare. Din toată coloana a rămas numai trompetul din capul coloanei care continua să meargă singur cu pasul solemn, — fiindcă nu-i comandase niciun șef altceva.

Ingrăpați de vii.

Austriacii intrați în Serbia au luat din satul Lechnița, vreo 100 ostatici, dintre cari cel mai bătrân era un unchiș de 82 ani și cel mai tânăr era un copil de 8 ani. Erau cu toții legați unii de alții, cot la cot, cu lanțuri de fer.

Toți acești nenorociți, luați ca ostatici, au fost duși pe un drum de 60 km., aproape gonit pe jos. Seara, ajunși la marginea unui sat, li s'a dat voie să se odihnească.

Pe la miezul nopții au fost sculați din nefericita lor odihnă și așezați la rând în fața unei gropi adânci.

Iar dela spatele — ostaticilor izbueni dintr'o dată o salvă de focuri, — și toți, dar toți cei 100 ostatici au fost prăbușiți în groapă, peste care s'a aruncat îndată pământ.

INVIERE

B-lui C. Banu

*Mi-e înima atâta de săcută
De par'că a'ncebat de mull să bată
Și nu știu dacă mai trăiesc și-acuma
Sau mi-amintesc că am trăit odată.*

*Dureri, zdrobind pesterile răbdării
Ce 'mi ocroteau, simțirile, de moarte,
Le-au stins, — făcându-mi sufletul, prin viață
Povara unui trup ucis să 'și poarte.*

*Ca veșnicia, — maartea și viața,
În mine le cuprind pe amândouă,
Căci port în suflet conștiința morții
Și 'n trupu-mi mort, un dor de-o viață nouă.*

*Un gând suprem: că-„i Tot zădărnice!
Spre groapă 'nchină-a binelui balanță...
Dar inima-mi șoptește blând: „Așteaptă!
Căci și 'n zădărnice e speranță“.*

*Și-aștept ca 'ntr-un mormânt, pe-un sol, prin care, —
Din toți ce sunt supuși fataliei sorți;
Din toți ce mor pe veci, — voi fi întâiul
Ce mart-trăind, va învia din morți.*

Emil Maur

PORTRETE LITERARE

Ion Creangă

de I. FOTI

De multe ori scriitorii cei mai durabili n'au norocul marilor gloriiliterare. Faima și-o face mediul și o-perile de artă se procează în taina sufletului și în orizontul bogat al fanteziei. Scriitorii solitari n'au nici verva intensă, nici verbul pompos al unui Victor Hugo, care vorbește în numele emenirii — stilul ca și proporțiile concepției la aceștia au un cadru mai restrâns. Goldsmith ne va descie, printre lacrimi, fericirea zdrăchită a unei căsnicii fidele; Claude Fillier ne va reprezenta pe prototipul scepticului nemulțumit de toate, dar și în același timp, resemnat în viață, primind evenimentele așa cum ele se desfășoară sub ochii noștri; ne va crea, pe Benjamin, omul naturii, pe Benjamin adâncul cogitator, și într-o satiră incisivă și într-o formă lapidară, va trece în revistă toate prejudecățile toate ideile, toate legile și toate sentimentele societății noastre.

Aceștia au făcut arta, nu ca aspiranți la un scaun academic, sau ca doritori de triumfuri publice, ci ca simpli confesori ai propriilor lor dureri. Numai așa, au crezut, căși pot alina incensul foc intern, care-i mistuia, focul sacru al artei, care este apostolat și sacerdotiu în același timp.

Se împlinise 25 ani 1) dela moartea povestitorului Ion Creangă. M'am gândit la el, scriind rândurile de mai sus. Dezbrăcat de faptele măririi, de vanitățile lumii, prin nașterea sa, prin educația sa și prin cultura sa, Creangă a dus cel mai simplu și mai banal traiu din lume. Nimic în viața lui din evenimentele marilor romantici, nici o deviere de la calea mijlocie și a bunului simț.

Născut în satul Humulești, din Neamț, a învățat seminarul școala la Iași și s'a făcut popă.

Ion Creangă

Dintr'o neglijență neînsemnată, comună de altfel la toți artiștii, a fost răspopit. Restul vieții l'a dus ca institutor.

Si-a început cariera literară ca folklorist. A publicat basme și anecdote populare, scrise într'un stil curgător, limpede și neaoș românesc.

A mai dat în vilcag și poezii poporane. Opera lui cea mai personală „Amintiri din copilărie” e și cea mai interesantă din punct de vedere literar.

Creangă este unul din scriitorii cari au fermecat copilăria noastră cu lumea curată și ideală a basmelor, cu iubirea naturii frumoase și nobile, este naratorul care a însinuat cel dintâi în sufletele noastre tinere, germenii dragostei de neam și de țară. Dânsul, alături de Ispirescu și bătrânul Gorjan, tradu-

căterul popular al Halimalei, sunt primele trepte pentru formarea gustului de citit la noi.

Pomenind de Ispirescu, e bine pentru caracterizarea celui dintâi, ca să facem o paralelă între ambii povestitori.

Și unul și altul au colecționat basme și povestiri populare. Amândoi au dat în stil popular și frumos, ceea ce au auzit sau au inventat dela sine.

Graiul moldovenesc al unuia și graiul muntenesc al celuilalt sunt modele de limbă populară, în literatura noastră.

În minunata fantezie a poporului, din mitologia lui simbolică, din bogata lume de Feți-frumoși, de Ilene Cosânzene, de smei și de balauri, au alcătuit o priveliște panoramică încântătoare, în care vedem întregul suflet al poporului nostru, în marea lui dragoste de natură, cu puternica lui iubire de pământul nașterii și de tot ce-i frumos și fermecător în fire.

Ispirescu s'a ținut mai aproape de textul auzit al basmelor și n'a depășit limitele folkloristului talentat. De aceea în opera lui, cu toată vraja povestirii și a compoziției, pare să simți că ceva leasă și se strecoară în suflet. Narațiunea n'are acțiune puternică, n'are humor, n'are nervul cuvântului gândit, concentrat și simțit. Este ca o apă domoală, care trece prin situri încântătoare, dar, în același timp, îi promite prin apropiere întinsul câmp al răchitelor monofane și al mlăștenilor. Lui Ispirescu îi lipsește temperamentalul artistului.

Opera lui Creangă, cu toate că este inspirată din popor, e mult mai personală. În basmele lui vezi că sunt pe deantregul inventate de el sau prelucrate după propria concepție artistică.

Vedeți ce pitorească este această descriere din Harep-Albi.

„Păsări-Lăți-Lungilă se ia atunci după Horez. Alb și pornește ei tuseșe înainte și pe unde treceau pârjol făceau; Gerilă rotopea pădurile prin ardere; Flămânzilă mânca lut și pământ amestecat cu humă, și tot striga că moare de foame; Scililă sorbea apa de prin băți și iazuri, de se zbăteau peștii pe uscat și tipa șarpele în gura broaștei de secetă mare ce era pe acolo; Ochilă vedea toate cele, ca dracul și numai înghițai ce da dintr'insul”.

Aici se vede peceata personală a autorului. Prin frumusețea concepției, prin naturalul stilului limpede și clar, prin humorul neîntrecut al povestirii, Harap-Alb, este una din cele mai frumoase povești ce s'au scris când-va.

Contactul lui Creangă cu „Jumimea” și duloasa lui prietenie cu Eminescu, i-a dezvoltat gustul frumosului și l'a învățat arta compoziției, bine destinate, fără adăsurii inutile fără exagerări, ținându-se astfel pe calea simplității și limpezimii — daruri câștigate numai de cei cari au depus multă străduință și au făcut multe încercări de îndreptare în literatură.

Poveștile lui au ceva din sufletul-blic al marelui Tolstoi. Peste tot este mai incisiv, mai glumeț, are mai multă viață, mai multă claritate și precizie, este mai puternic și mai artist decât Ispirescu.

Amintirile din copilărie ale lui Creangă formează capitolul cel mai însemnat din opera lui.

El a rămas toată viața lui un suflet neprihănit de țaran, robust și sănătos, un locuitor al muntelui. Toată lumea lui ideală, toate visurile, toate aspirațiile lui sunt azvâr-

Spion dus între baionete

lite înapoi spre perspectiva trecutului, în basmele minunate ale poporului; toate dorințele lui sunt lăsate în urmă spre satul fermecat al copilăriei, spre cei de acasă. În oraș, dânsul se simți strein, cultura pentru el, așa cum o înțelegem noi, e o povară grea și inutilă. Viața și adevărul este în spre trecut. El este un conservator, un rutinier al celor ce am fost: un suflet resemnat și mărginit în cercul de zare al satului său și întemnițat în amintirile scumpe și dragi, duloase și hazlii ale copilăriei sale!

Cu câtă duiosie își începe capitoul al doilea al povestirilor sale. Citim:

„Nu știu așii cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești la stâlpii hornului unde lega mama o sfoară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel hurnuit de care mă ținam când începusem a merge copăcel, la ceptiorul pe care mă ascundeam când ne jucam noi băieții de-a mijlocia și la alte jocuri și jucării pline de haz și farmecul copilăresc, *parcă-mi sălă și acuma inima de bucurie!*”

Stilul plin cu provincialisme și cu expresii pitorești este adevărat în totdeauna situațiilor. Povestirea nu lăncezește nici odată.

„Amintirile din copilărie” ne apar ca un joc de marionete, în diferite acte, cu scene duloase și hazlii, cu situații ghidusești de toată noștră, mada și prin fiecare rând trece, pareă, un fior, un suflu de *humor* senin și sănătos ca viața și ca sufletul poporului nostru.

Esit din mijlocul țărănimii, Creangă descriitorul ei, ne-o prezintă așa cum este viața din „satul său, un sat vechiu, răzășesc întemeiat în toată puterea cuvântului; cu gospodari toți unul și unul cu flăcăi voinici și fete mândre, care, știau învăț și hora, dar și suveica, de viza satul de vâlăle în toate părțile; cu o biserică frumoasă... etc.”

Cu mentalitatea țaranului n'a visat mai mult decât un țaran; o viață fîlnită, gospodărie bună, căsnicie fericită în satul lui, și libertate pentru a flecări znoave și glume, cu nutința de a visa Feți-Frumoși și Cosânzene, Zmei și balauri, cu energia de a cânta cântec de veselie și de vitejie, de a învăța hora și de a iubi frumosul...

Gloria literară n'a căutat-o, a venit ca dela sine. El n'a căutat să se descrie decât pe dânsul; dar cum el reprezenta prin individualitatea lui cea mai solidă și mai numeroasă clasă a poporului românesc, scriind pentru ea și prin dânsa, a devenit scriitorul cel mai mare al țărănimii și unul din fruntașii literaturii noastre românești. Gloria este ca și femeea: vine nu după ce-

ce o caută și o linguesc, ci curioasă și excentrică, umblă după cei indiferenți, cari din întâmplare s'au întâlnit cu ea, și-au iubit-o cu patimă, în taină, și de departe.

EX-LIBRIS

Domnul Tudor de N. Radivon, dramă istorică. — Nu știu dacă jucată fiind, piesa aceasta ar avea succes, știu însă că citită nu te plictisește de loc. Ba din contra o citești cu atențiune. Autorul a căutat să pună cât mai multă culoare locală dar nu noi vom putea să știm, dacă a greșit sau nu, ci numai un bucurăscător al acelor vremuri. Reiesă însă că a citit mult în această privință.

Îți place să o citești, mai ales, că deși are titlul cam pompos de „dramă istorică”, nu e deloc plictisitoare.

E acțiune interesantă, ba încă prea multă acțiune, dialogurile sunt bine conduse, unele tipuri foarte bine schițate. Se poate foarte bine să zibă succes și fiind jucată. De altfel, se traduc în limba românească o mulțime de năzdrăvăni de seroprezintă chiar pe scena teatrului național. Si nu știi bine ce-a voit autorul să spună. D. N. Radivon știe ce vrea cel puțin. A grupat totuși jurul simpatici persoane a lui Tudor Vladimirescu, a găsit și unele efecte de scenă destul de frumoase, așa că părerea noastră e că piesa d-sale va putea să înfrunte cu succes lumina rampei.

Alte povești de frații Grimm, traducere de Lia Hârsu. Un volum care poate fi citit și de tineri și de cei în vârstă, dovadă că l'a citit și subsemnatul, care cu mare regret a cam început să facă parte din ultima clasă. Poveștile fraților Grimm au ceva care le deosebesc de basmele obișnuite. Ele au avut un succes mare nu numai în Germania, dar în toată lumea, traduse fiind în toate limbile.

Traducerea d-nei Lia Hârsu e una dintre cele mai bune, e o limbă românească cu totul curată, e limba basmelor în care au scris marii noștri povestitori. Nu e puțin să-ți apropii această limbă, care tocmai din cauza simplității ei, e mai grea de întreținut.

Să sperăm că vom avea în românește toate frumoasele povești ale fraților Grimm și că tot d-na Lia Hârsu va fi traducătoarea celorlalte.

Albert

1) La 31 Decembrie 1889 un atac de apoplexie îi rupse pentru vecie firul vieții.

MORMANTUL

M. S. REGELUI CAROL I
din Catedrala Episcopiei
Curtea de Argeș

— Vezi ilustrația din pag. 1 —

În aripa dreaptă a catedralei din C. de Argeș și în dreptul portretelor Kneazului Lazăr, al Miliției și copiilor lor Ruxandra și Despina¹⁾, într-o simplă groapă zidită de jurimprejur cu cărămidă și acoperită cu câteva lespezi de marmoră, doarme liniștitul Său somn de veci, M. S. Regele Carol I al României.

Intregul venerat mormânt e acoperit cu un baldachin de purpură, brodată cu aur și peste care sunt întinse câteva frumoase ghirlande de foi de stejar, de rămurele de brad și flori aduse dela Sinaia și Cotroceni, parte în glaste, parte în buchețele.

Afară de suportul de bronz care susține o candelă în permanentă aprinsă, și de un scaun simplu de lemn pe care obișnuște să se odihnească M. S. Regina, nici un alt obiect nu se află lângă mormânt.

O simplă cruciuliță de argint pe care sunt săpate — modo grosso — următoarele cuvinte:

Mare Căpitan

**Vesnic vom plânge
Pierderea ta!**

atârnată de un buchet de flori naturale, atrage atențiunea vizitatorului.

Preoții care fac de serviciu la mormânt, istorisesc că doi domni, după ce s'au rugat, fără să spună cine sunt, au plecat lăsând cruciulița și buchetul.

M. S. Regina, viu mișcată de pirosul gest al acelor anonimi a dispus ca cruciulița să fie lăsată pe mormânt și în totdeauna să fie prinsă de un buchet de flori proaspete, așa cum era când a fost depusă.

Tot astfel M. S. Regina și-a exprimat dorința ca să se păstreze la picioarele mormântului și centura de salvare împreună cu ancora îmbrăcată în crengi de brad, pe care zece marinari au depus-o la mormântul M. S. Regelui Carol I. din partea marinarilor civili „Regina Elisabeta” din Constanța, cu următoarea inscripție pe o panglică tricoloră:

**Cu semnul vitei noastre.
Cu adâncă și nestrămutată
venerație,
Ne închinăm la mormântul
M. S. Regelui Carol I**

În registrul de înscriere, deschis pentru vizitatori, sub impresia eternelor regrete, pe lângă iscăliturile depuse observăm fel de fel de reflexii și versuri.

Așa de ex. prea sfinția sa Ic. Stavrofor Ilie Răjoagă din Dolj, a umplut o foaie întregă cu tristele d-sale versuri.

În fiecare zi, atât din toate colțurile țării cât și din străinătate sosesc diferiți vizitatori, spre a depune la mormântul mult regretatului nostru Rege împreună cu buchete și coroane de flori naturale, pioasele lor rugăciuni.

G. Toncgaru

CÂNTEC

*În ochii tăi frumoși și mari,
E-atât dor de vise.
Că 'n cerul lor albastru, cald,
Prea deslușite-s scrise.*

*Ași vrea să le citesc mereu,
Privindu-te pe tine.
Mi ar repeta iubirea ta
Ascunsă 'n zări senine.*

*Găsind-o, fără de răgaz,
Ași pune-o strâns, aproape,
Ca mult mai clar să pot ceti,
O taină sub pleoape.*

Ioan Tota

1) Kneazul Lazăr și Miliția au fost principii sârbi și în urma căsătoriei fiicei lor Despina cu Domnul Neagoe Basarab, au trecut în Muntenia.

D-I PETRE GĂRBOVICEANU

Cu prilejul sărbătoririi d-sale

D-I Petre Gârboviceanu, administratorul Casei bisericești, implinind la 3 Decembrie a. c un pătrar de veac de când conduce neîntrerupt ca director școala normală a „Societății pentru învățătura poporului român” din București, profesorii și foștii elevi ai acestei școli l'au sărbătorit cu acest prilej printr-o impunătoare festivitate, care a avut loc în localul școlii și seara printr-un banchet la care au participat aproape 300 de persoane, între cari și d-l I. G. Duca, ministrul instrucțiunii și al cultelor. Tot în cinstea d-sale a apărut un număr festiv de 140 pagini din revista „Uniunea membrilor corpului didactic român”. Cu același prilej, în urma raportului d-lui ministru al instrucțiunii, M. S. Regele a binevoit a-l decora cu „Steaua României” în gradul de ofițer.

Bărbatul, care a fost astfel obiectul unei călduroase manifestațiuni de admirațiune din partea corpului nostru didactic, s'a ridicat prin propriile sale puteri. Originea sa e foarte modestă: este fiu de preot din satul Gârbovățul de jos din județul Mehedinți, născu în 27 Iunie 1862.

Școala primară a început-o în satul părintesc și a terminat-o în Turnu-Severin. Studiile secundare le-a făcut, ca bursier, în Seminarul Central. În ambele școli a atras atenția profesorilor prin deșteptăciune și silință. Profesorul său dela Seminarul din Râmnicul Vâlcei, Gherasim Săfirin, cel care mai târziu avea să fie episcop de Roman, l'a ajutat cu haine și cărți, ca să poată urma Seminarul Central. Aci, Dr. Barbu Constantinescu, profesorul său de istorie, avu prilejul să-l cunoască și, după ce termină Seminarul Central, îl luă pe lângă sine, la Școala Normală, unde era director.

D-I P. Gârboviceanu a stat în internatul Școlii Normale, lângă Dr. Barbu Constantinescu, timp de 8 luni de zile, dând lecții în școala preparatoare și suplinindu-l pe acesta la cursul de istorie în Școala Norma-

lă. În schimb, Barbu Constantinescu îi angajase un profesor de limba franceză și altul de limba germană, dela care lua lecțiuni în fiecare zi. La începutul anului 1884, Barbu Constantinescu îl trimite, cu mijloacele sale proprii și cu ajutoare căpătate dela unii și dela alții — în deosebi dela N. Califar, un om de bine, — ca să învețe Teologia și Filosofia la Lipsca.

Aci studie timp de aproape 4 ani cu cea mai intensă încordare, cu toate piedicile ce întâmpina din cauza insuficienței mijloacelor de întreținere. În cei dinți doi ani n'avea decât 120 de lei pe lună pentru locuință, întreținere, îmbrăcăminte și pentru plata taxelor universitare. În cei din urmă doi ani, D. A. Sturdza, pe atunci ministru al cultelor și instrucțiunii, i-a dat din partea Ministerului un ajutor de 120 e lei lunar, pe lângă care mai primia 50 de lei dela N. Califar. Cine a trăit în centre mari, cum e Lipsca, știe câte privațiuni trebuie să îndure cine dispune numai de 120 sau chiar 170 de lei pe lună. Cu toate acestea, după patru ani de studiu se întoarce în țară cu titlul de doctor în filosofie, cu specialitatea pedagogia, și după ce trecuse un examen teologic de capacitate înaintea tuturor profesorilor Facultății de teologie.

În Septembrie 1887 a fost numit profesor de filosofie și retorică la Seminarul Central din București, iar în Octombrie, același an, de limba română la școala normală a societății, încredințându-se apoi și direcția acestei școli la 3 Decembrie 1889.

Activitatea d-lui Gârboviceanu de atunci încoace este prea bogată pentru a putea fi menționată în cadrul restrâns al acestei biografii; de altfel ar fi și de prisos, deoarece este în deosebte cunoscută. Noi am voit să arătăm numai o pildă frumoasă de energiile ascunse de care dispune poporul nostru, energii care n'au nevoie decât de a fi scoase la lumină pentru a deveni factori prețioși ai progresei României.

CÂNTEC

*De va fi să mor departe,
Moarte de erou,
Glas de ape, sron de șoapte,
De vânturi ecou
Vor veni să-mi impresoare
Sufletu-mi înfrânt...
Nu va fi la 'nmormântare
Nici jale, nici cânt;
Pe deasupra 'n sbor veni-vo
Pasări după pradă
Pe când fulgi de nea ușor
S'or cerne grămadă...*

*Nu vă intristați de pică
De sus înc'o stea:
Țara noastră se ridică
Prin chiar moartea mea.
Dați-mi binecuvântare
Să trec în Ardeal!
Sune goarna — sus și tare
Supremul semnal...*

TOAMNĂ

de Lia Hârsu

„Mi ești drag. Mi ești drag pentru tinerețea ta, pentru sufletul tău de copil nemătinat încă de răutățile lumii.

Mi-s dragi ochii tăi frumoși a căror privire cersese sărutările pe cari buzele tale nu culează să le fure...”

„Mi ești drag și știu că mă iubești...”

Femeea se oprin din scris, Auzi la spatele ei un râsbatjocoritor. Câtă speriată în juru-i. Nimeni. Urmă:

„Întăia oară, sufletul meu... sufletul meu...”

De data asta râsul se auzi mai tare; mai batjocoritor. Simți ca și cum o mână brutală ar fi sguđuit-o de umeri și auzi un glas aspru și rău:

„Iubești și te crezi iubită. Sărmană nebună. Dar privește-ți chipul, privește în juru-ți, privește în tine.”

Femeea ridică ochii și căță dărză în oglinda mare din fața biroului.

„Sunt încă frumoasă”, cuteză ca să spună.

„Frumoasă...” răspunse glasul. „Câtă vreme încă? Și apoi, frumusețea ta... Privește-ți părul cu fire de argint ascunse cu meșteșug, privește-ți brazdele adânci ale chipului, cearcănele ochilor ce-au plâns atât, buzele aproape vestede cărora numai carminul încearcă să le dea frăgăzimea pierdută...”

„Privește-te...”

Și glasul răsă iar, rău și aspru. „Dar sufletul meu...” zise femeea.

„Sufletul tău... Sufletul tău o zdreantă sfâșiată ce s'a desprins bucată cu bucată, cu fiecare iluzie spulberată.

Sufletul tău din care n'a mai rămas nimic decât amărăciune și ură...”

„Nu, nu”, țipă femeea, „el a fost un trandafir alb și curat din care a picat una câte una petalele scuturate de răutățile oameșilor...”

„Și ce-a rămas? Spinii? Nu simți cum înțepă, cum intră adânc și dor — cum săgeră sufletul tău?”

„Uite, străgi ochii. Doarc, nu-e așa?”

Femeea tăcu.

Glasul urmă iar, mai puțin aspru, ca și când tăcerea femeii l'ar fi îndușat.

„Sărmană nebună, căreia viața nu i-a mai lăsat decât desamăgiri, dureri și lacrimi...”

Nu mai căță înainte; calea e închisă. În urmă nu te uita, ca să nu te cutremuri de groaza durerilor îndurate.

În față priește numai și în juru-ți. Închide-ți sufletul pentru totdeauna.”

Femeea rămase multă vreme cu gândurile pierdute. Luă apoi iar condeiul în mână și cu o hotărâre dureroasă scrise mai departe:

„... dar sufletul meu, bietul meu suflet nu mai poate simți nimic din farmecul iubirii, sufletul meu...”

Și pe când scria, din ochii ei adânci picară două lacrimi mari și calde pe hâria albă și parfumată.

A.

Convorbiri științifice

SPECIALISTII

Dacă în unele cercuri, anume învățați nu se bucură de toată considerațiunea ce ar merita, apoi sunt și ei de vină.

Vorbesc despre învățați în general și din toate țările, mai ales că în țara noastră sunt prea puțini.

De pildă, poate fi numit învățat în adevăratul înțeles al cuvântului, un domn oarecare, care zeci de ani de zile nu face de cât să strângă mii de insecte, pentru a le clasa în specii și sub-specii? E oare o ocupațiune serioasă aceea de a face deosebiri care n'au nici o însemnătate pentru științe, înure insecte, deosebiri care poate nici nu există în realitate, când e dovedit lucru, că toate suferă necontenite mici schimbări? Și cu toate acestea sunt numărați cei care fac acest lucru, tipărind pe scoteala Academiei polologhiile descrierilor lor de prisos.

Oamenii aceștia, dacă îi scoți din insecte, sunt tot atât de incultți în știință, ca și primul venit și cu toate acestea sunt învățați!

Sau să mergem mai departe.

Iată un alt domn, înzestrat cu o inteligență foarte mediocră, care se apucă să studieze o problemă oarecare din miile de probleme ale fiziologiei. Se ocupă zeci de ani de zile cu aceeași problemă și poate că va scoate un lucru nou, ceva neobservat de alții. Dar domnul acesta e ignorant în știință tot ca cel dintâi, ce importă, e un specialist.

Nu, nu e adevărat, nu e logic ca un specialist să fie un om care nu știe carte, căci a nu cunoaște de pildă, de cât una din probleme fiziologiei nu însemnează a fi specialist în fiziologie. Și apoi fiziologia, ca toate științele se înrudește cu nenumărate ramuri ale științei. E nevoie să cunoști fizica, chimia și uneori chiar matematica.

Veți spune, că diviziunea muncii e absolut necesară în știință și mai ales în știința modernă, că un singur om nu poate să se ocupe serios cu toate științele, etc. Da, dar se presupune că un învățat e un om inteligent, căci așa a fost totdeauna și un om inteligent poate să-și apropie mai repede și mai multe cunoștințe. Un învățat nu prizează plăcerile obișnuite celor mulți, el renunță la nu știu câte lucruri de nimic, care fac bucuria vulgului și dacă un biet specialist nu mai poate să iasă din gaura sa, aceasta ar însemna, că specialiștii nu se recrutează dintre oamenii inteligenți.

S'ar putea să fie și așa.

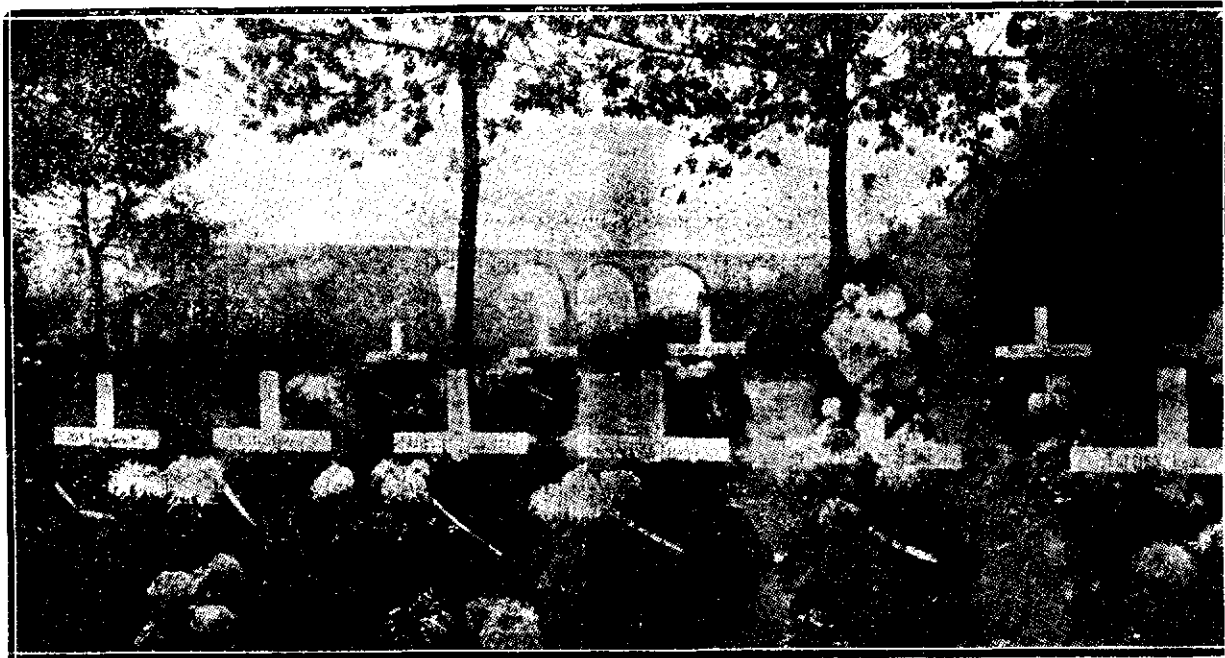
Indată ce bătațul tatei și mamei e ceva mai deștept, el va învăța dreptul, căci așa poate să ajungă și ministru, sau ingineria, care aduce bani mulți, sau cel puțin medicina. Nu am auzit până acum pe un părinte, care ar dori să facă din fiul său un cercetător științific.

În acest caz, învățați nu ajung de cât cei cu temperamentul prea puternic — prea puțini — sau elevii mediocrii, înzestrați numai cu mai multă răbdare de cât are de obicei un om, mașini de înregistrare, pe care le învățesteți cu o manivelă.

Îi cunoști numai de cât, mai întâi prin faptul, că de oarece nu au gândit prin ei însăși, ci numai prin capetele altora, când îi vor vorbi despre specialitatea lor, se reped ca o mașină proastă de gramofon, redând cu exactitate, deci cu termenii științifici, tot ceea ce au învățat pe de rost.

Le va fi acestor oameni peste puțință să se exprime așa ca să-și poată înțelege un profan și în neputința lor de a vorbi altfel, vor țipa cu demnitate, că ei nu vor să înjosească știința, ca și cum aceasta ar fi de esență divină, nu omească.

E natural, că oamenii inteligenți, care se ocupă cu altceva de cât cu

Gimitul soldaților francezi la Luxemburg; crisanteme înfloresc pe mormintele lor,

Știința, să aibă o deosebită milă pentru asemenea învățați.

Dar aceasta e nedrept.

E nedrept, de oarece pentru știință, nu se cer fonograme, ci oameni inteligenți, se cer specialiști, dar specialiști care să aibă o frumoasă cultură generală, ceea ce va folosi chiar specialității lor.

Va veni însă poate și timpul acela, când fiind prea mulți oameni inteligenți, va recruta și știința dintre ei, căci are absolută nevoie. Știința are nevoie de specialiști, care să aibă însă și vederi largi, în adevăr științifice, care să priceapă rostul specialității lui, în concertul tuturor ramurilor științei.

Victor Anestin.

Du-ne, Doamne!

*Mi-i sufletul așa pustiu
De grije și nespuse teamă!
Auzi cum strigă frații noștri
Cum plâng într-una și ne chiamă
Așa ași vrea să sbor la ei
Și să le duc pe-aripi scăparea!
Dar ei așteaptă în pustiu
Zadarnic cercetează zarea.*

*Căci nu ne vâd. Și ce așteptăm?
Să rupă șirul de Carpați?
Ori am uitat că sunt ai noștri
Că ne-au fost dragi și ne sunt frați?
Ascultă mugetul nebun
Tu Doamne sfinte bun și mare,
N'auzi în urletul de erivăț
Că zboară-un gând de răzbunare?*

*N'auzi un plâns, ce-i plins de veacuri
Născut de cei născuți să plângă
Îi lași să moară pentru alții
Și neamul nostru să se stingă?
O! Doamne învață-ne gândirea
Ca să trăim și vremi mai bune
Mai fă ca 'n vremuri cu putere
Avântu 'n suflet să răsună.*

*Și du-ne Doamne să luptăm
Cu dorul libertății sfinte,
Și să n'fruntăm văpaia morții
Găsind odihnă 'n reci morminte.
Ai milă de copiii noștri
Și de soții și plânsu 'l curmă
Du Doamne, gând de mângâiere
Și la părinți rămași în urmă.*

*Și-apoi trimete duhul tău
Printre mormintele șirag
Să vie-o clipă să lumine
Întunecosul morții prag
Și să ne spună 'n somnul dulce
A celor mii și mii de zeci
«Somn lin feciori, cu moartea voastră
Românii s'au unit de veci».*

Virgil Cărstescu
24 Noiembrie 1914, Roma

SIMȚIRI DE COPII

Decor legendar

de IOAN DRAGU

Gina, urmată de credinciosul ei Tip, un ogar, măsura cu pași mari sera. Iși apăsa cu putere tocurile pe patratele de faianță albe și negre, așa încât să audă ecoul loviturii lor în tăcerea florilor. Fugise din salonul plin de musafiri și venise aci în seră să privească parcul.

— Dragă Tip, zise ea, oprindu-se brusc și luând botul câinelui între palme, cum ași vrea să-ți semene bărbajii! Sunt așa de puțin sinceri și firești în cât poate că nu-i voi iubi niciodată. Pe când dacă ar ști să arate dragostea ta mută, dar adevărată, mi-ar fi nespuse de greu să nu-mi fie milă de ei. Uite tu, Tip, nu iești perfect, dar cred în sinceritatea ta...

Atară vremea era furtunoasă. Nori mari, plumburii, apropiați de pământ se rostogoleau între crestele arborilor. Soarele ardea încă între spațurile goale dintre ei. Puțin îi păsa Ginei. Furtună, timp frumos, tunet, grindină sau adiere parfumată, toate îi erau de o potrivă. Inima ei ar fi luminat orice, chiar o fachu-soare; inima asta era mai tare ca realitatea, ca viața. De ce să se teamă, odată ce era sigură că niciodată nu se va supune unor simțiri deosebite de ale ei?

Îi iubea pe Tip atât cât trebuia ca să nu fie silită a zice că nu-l iubește. Până acum, el îi reprezenta idealul, prin aceea că nu știa să mintă. Dar Gina se gândea la o dragoste mult mai deslegată și mult mai iscusită.

Se așeză într'un foalț de paie și ceru câinelui laba.

— Ce prost ești tu Tip, și ce mult îți plac că ești prost! Tu nu mă faci să văd lucruri false. Tu nu te depărtezi niciodată de ceea ce e, tu te apropii vesnic de adevărul acela pe lângă care orice închipuire, orice artificiu, oricare bunăvoință, sunt doar excentricități plictisitoare. Părul tău are mirosul paielor; și mai are mirosul acela bun și dulce al pământului fetă de care parfumurile cele mai subtile sunt lipsite de finețe și de pătrundere.

În usa serii apăru Puiu, vârul ei de șaisprezece ani, stângaci și umilit.

— Du-te! îi strigă ea. Auzi, du-te! Am venit aici ca să stau de vorbă cu florile, cu efemeralele și cu Tip, iar nu ca să fiu supărată de un copil care maimuțărește pe oamenii mari în străbătăniile lor.

Puiu se aruncă la genunchii ei.

— Gino! se rugă el

— Da, știu. Mila, iată arma ta cea mare. Joci de acuma comedii. Nu 'nțelegi că n'am să fiu niciodată simțitoare până la milă? Niciodată n'are să mă facă mila să făptuiesc ceva fără voia mea. Haide, scoată-te.

— Gino, murmură el, de ce mă gonești? Ce rău fac că gust, stând la genunchii tăi, o plăcere așa de blândă și de fermecătoare? E oare vina mea dacă la vederea ochilor tăi simt o bucurie minunată?

Gina își astupă ochii cu mâinile.

— Nu vreau să te mai privesc. Am să-mi pun de acum înainte ochelari negri.

— Am să-ți văd atunci buzele, cări sunt la fel cu ochii tăi, căci arată același miraj.

— Atunci, mă iubești?

— Da, te iubesc!

Ea îi mângâie fruntea cu degetele ei dibace și îi surâse cu tristețe.

— Tu poți să mă iubești, continuă ea, căci iubirea ta nu e compunătoare. Simpatia ta nu-mi displace. Ba chiar mă mișcă atât cât mă poate mișca o emoție înduieșătoare, cum, ar fi, de pildă, nuanța unui amurg într-o seară de sărbătoare.

— Gino, ai să iubești pe altul mai mult de cât pe mine?

— În clipa aceasta prefer pe Tip. El e singura mea dragoste. Uite, e în plină putere, e în vremea când întrunește în el toate calitățile, pe când tu nu ești de cât un copil.

— Cum, tu ai să iubești, Gino? E cu puțință?

— Copilule, murmură ea cu glasul ușor tremurând. Da, am să iubesc. Dar nu ghicești tu că am să iubesc cu atâta furie încât e mai bine pentru tine să nu primești de la mine de cât surâsuri și glume.

— Atunci eu nu însemnez nimic în viața ta?

— Ba însemnezi, fiindcă ești întâiul om care mi-a zis că mă iubește. Crezi tu că pot eu uita asta? Se poate oare uita așa ceva? Tu mă îndrumi cel dintâi prin vorbele tale spre templul adorării, oricât de depărtată ar fi inima mea de a ta, Puiu, tot îa simțit bucuria.

Puiu se sculă ca s'o sărute.

— Nu te mișca, zise ea. Nu mai ai dreptul să mă săruteți, odată ce mă iubești. N'o să ne mai sărutăm niciodată.

Puiu începu să plângă.

— Dar bine, Puiu, ț-ar plăcea mai bine să ne sărutăm și să pierdem ori ce emoție din clipa când ne

Vom da seamă de micimea noastră?
Nu mai am dreptul să te sărut. Ar
fi o plăcere prea vulgară odată ce
ar trebui să înceteze.

— Să nu te mai sărut nici odată!
Gino! Niciodată!

De loc! E o nebunie. Ai fi trebuit
să-mi spui mai dinainte, Gino. Iasă-
mă să-ți dau cel din urmă sărut...

Furtuna izbucni. O ploaie groasă
plescăia în geamurile serei. Câteva
sacii căzură de pe etjerele lor sub
năvala vântului. Un miros pătruiză-
tor de nisip ud și de violete se răs-
pândi în răbuneli.

— Tu mi l-ai dat, Puiu, sărutul cel
din urmă. Trebuie să mă socotesc de-a-
cum moartă pentru buzele tale. Ori
ce simpatie am avea unul pentru ce-
lălalt, ori care ar fi durerea în care
ne vom scufunda, nu ne vom mai
putea dovedi iubirea decât printr-o
strângere de mână. Inchipuie-ți că
am murit...

— Atunci nu-mi rămâne de cât să
mor și eu.

— Glumesti! Vezi că nu iești se-
rios!

Puiu se făcu atât de palid, fața lui
arăta atâta deszădejde, în cât ea îl
luă pe genunchi și-l legănă.

— Pune-ți capul pe inima mea,
Puiu. O auzi? Ascult-o, deși tunetele
de afară iar o să-i înăbușe bă-
taia. Ai să-ți dai socoteală că e plî-
nă de bunăfăcerea unei dragoste care
te ocrotește. Acela pe care o vei iubi
când vei fi mare și când vei fi că-
pălat autoritate, acela nu te va le-
găna cu mai multă duioșie îngrija-
tă. Și eu te iubesc, dacă a iubi nu
e de cât a iubi! Nu te nădădă, dacă
a iubi, e mai mult de cât a iubi,
a adora și a suferi! Nu cere de
la mine săruturi cari ne-ar înșela.
Lasă-mă să-ți dovedesc altfel dra-
gostea de care sunt în stare față de
tine!...

Ea urmă să-l legene ușor. El în-
chise ochii și ascultă zgomotul in-
imei ei, care venea până la el ca o
muzică dintr-o altă lume, dintr-o lu-
me de nebunie și de coplesire.

Ce fericit era în brațele și pe ge-
nunchii aceleia prin care întrezărea
zorii unei vieți noi, așa de deosbi-
tă de viața de toate zilele!

— Gino, Gino, Gino! repetă el.
Nu se mai obosea pronunțându-i
numele și asta îi ajungea pentru
cecece voia să spuie

Șiruirea apei pe geamuri îi închi-
dea într-o cușcă de ploaie în mijlo-
cul palmierilor și glicinilor.

— Ți-a trecut că nu te-am sărutat?
zise ea.

— Nu, răspuse el; dar te iubesc
și nu pot cugeta altfel decât la tine.

— Copilule, tu trebuie să-mi
crești. Iar inimile tale nu-i trebuie alt-
ceva de cât să-și mărească puterea
de a simți, și vom fi de atunci în-
ainte doi tovarăși credincioși cărora
viața, ori cum ar fi ea, nu ne va da
decât prilejuri de mulțumire reci-
procă spre a scoate din noi cât mai
multă duioșie și măreție de suflet,
ca și în iubire!

Puiu ascultă vorbele astea care-l
invăluiră într'un suflu tot așa de
dulce ca și un sărut.

— Mă preferi lui Tip? întrebă el.

— Te prefer lui Tip, și sper că
am să te prefer întotdeauna. Dar nu
trebuie să semeni cu ceilalți bărbați.
Nu căuta să te arăți superior.

Furtuna se depărta. Într-o creștea
ulmilor cari alcătuiau în fața serei o
alee feerică, se iviră luminișuri de
cer albastru, de un albastru delicat,
curat și dramatic, premergător al
amurgului.

Ieșiră afară din seră, ținându-se de
mână. Puiu găsea totul schimbat;
se rătăcea în mijlocul răspântiilor.
Se lăsă călăuzit de Gina care-și stă-
pânea emoția dorind totuși s-o mă-
rească.

— Ce frumoasă ești! zise Puiu.
Nici odată n'ai fost așa de frumoa-
să! Uite, îmi vine să plâng de neaz.

— Eu nu sunt frumoasă, răspuse
ea. Cecece e mai frumos decât orice,
e dragostea de viață!

AUTO DA FÉ

*Murea stat trecutul nădejdei neimplinite,
Visări fermecătoare și bucurii vrăjite,
Sub apăsarea clipei se spulberau pe rând.
A fost o amăgire!... El n'a iubit nici când!*

*Și totuși răvășite pe masă-i stau scrisori,
Scrisorile albastre, cu risuri, cu fiori...
Ea i te înapoiase cu zâmbetu-i ciudat.
Scrisorile albastre le-acea, — Era împăcat!*

— «Nebună mărturie a unei rătăcirii,
In foc! Cu voi să piară visatele iubiri!»...

*Cu mâna holărită apucă o scrisoare,
Ar crea s'o recitească, — dar nu... trecutul moare!...
In jarul roș o străle cu'n gest neîndurat
Și scârte apoi alta... și alta...*

*Când a stat
Privind cum crește 'n sobă a focului căpae,
Cum flacăra goneste amurgul din odae,
Și când văzu cenușa, ce-o clipă mai înainte
Fusese purtătoarea gândurilor lui sfinte
Surăse trist...*

*Surăsu-i fu raza de la soare
Ce luminează cerul în zi de înmormântare...*

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

Cerul spălat de furtună, se întin-
dea la nesfârșit fără nici un nor. Era
colorat cu aur și cu sânge. Rându-
niciile ne învârteau într-o înșiruire
de tipete de o ascuțime pătruizăto-
re...

Amurgul cădea ușor într-o prăfu-
ire de musculițe roșii. Era clipa nes-
fârșit de fină când se risipesc me-
lancolile cerului care se descelorea-
ză. Plopii își înșirau colo în lungul
părâului siluetele lor subțiri și în-
fiorate.

Clipele trecură. Cerul se făcu vio-
let, apoi „gris perle“ apoi „gris de
cendre“, apoi de un cenușiu asămă-
nător mătășii vechi; și părâul ducea
reflece vagi, desfășurându-se sub
nufirii lipiți ici și colo de pânza lui
moleșită. Simțeați parfumul trandafi-
rilor în floare evaporându-se încet,
trist, în înfrângerea luminilor.

Un copil, departe, cânta cu mâini-
le lui plăpânde, dintr-o armonică,
un vals, și sunetele zburătăceau, se
prelungeau, vibrau ca niște tângueli
în aerul căldicel, risipind în el vi-
sul...

Gina tăcea. Puiu o privea și văzu
cum lacrimi mari alunecau de sub
pleoape pe obrajii ei pudrați ușor,
în timp ce ochii îi stau ațintii în
gol.

Nici un decor de legendă n'ar fi
părut așa de puțin adevărat...

Ce a ramas din biserica din Pervyse (Belgia)

O PAGINĂ DIN ISTORIE

Turcii sub zidurile Vienei

În timpul marelui reformator Lut-
her și o sută cincizeci de ani mai târ-
ziu, Turcii nu erau numai spaima și
groaza popoarelor din Balcani, ci
hordele armatelor turcești pustiseră
în drumul lor și o parte din popoarele
Austro-Ungariei.

Atât de îngrozitoare și prădănice
erau hordele acestei națiuni, — care
și astăzi se înnumără printre cele mai
necivilizate — în cât popoarele ame-
ninate de invazia lor, se rugau lui
Dumnezeu în biserică să fie ferite de
turci.

Acești fanatici setoși de pradă și
crime, se întindeau meru și în anul
1683, ajunseră chiar până la Viena.
Armatele Austro-germane se aduna-
ră în grabă la Presburg. Erau în to-
tal 22.000 de pedestri, și 11.000 de că-
lăreți. Turcii însă erau mulți, erau
peste 200.000.

Ei nu se opriră la Buda-Pesta
așa cum se credea, ci înaintară pâ-
nă la Viena. O panică de nedescris
izbucni în sânul populației. Peste
tot nu se auzea de cât „vin Turcii“.
Locuitorii fugeau îngroziiți târând cu
ei parte din lucrurile ce le aveau mai
scumpe, însuși împăratul fugi din-
preună cu toată curtea.

Cei rămași se înarmară. Intârzie-
rea turcilor ocupați cu devastarea
localităților ce le ieșeau în cale, dădu
timp domnitorului de Lothringen, să
și strângă o armată de 12.000 de
luptători.

Domnitorul însă nu avu curajul
să se opună cu mica sa ceată valu-
rilor turcești și ceru în grabă ajuto-
rul regelui Poloniei. Consiliul de
războiu numi ca comandant al ce-
tății pe contele Rudiger de Stah-
remberg. Acesta se arătă foarte vi-
teaz și activ, și făcu tot ce se putu
face în grabă pentru apărarea cetă-
ții.

La 14 Iunie apără vizirul turcesc
cu nenumăratele sale oștiri înaintea
Vienei pe care o înconjoară. Tunu-
rile turcești începură să tragă. Nă-
vălitorii minau zidurile înconjură-
toare.

Apărătorii însă se țineau tari, și
cecece strica ziua, se repara noap-
tea. Totuși, turcii câștigau meru te-
ren. Ei se așezară în șanțurile comu-
nale, și puse o mină atât de puter-
nică sub zid în cât când aceasta ex-
ploadă, orașul se cutremură pe ju-
mătate, iar zidul se prăbuși pe o în-
tindere atât de mare, în cât turcii
putură năvăli ca puhoiul unei ape
prin spărtură.

Ei fură însă asvârliți înapoi cu
pierderi colosale, cecece nu-i împie-
dică să se arunce a doua zi cu o fu-
rie și mai puternică; dar iarăși fură
respinși.

Pericolul însă creștea mereu căci
armata de apărare slăbise.

A doua zi însă, când cu groază se
aștepta un nou atac al inamicului, se
semnală apropierea ajutoarelor.

Regele Sobieschi al Poloniei sosi
în fruntea unei armate viteze înaju-
torul apărătorilor. De asemenea so-
siră cu ajutoare proaspete voievozii
Bavariei și Saxoniei cum și alți dom-
nitori germani. Domnitorul Karol
de Lothringen putu atunci să aibă
curajul, să atace valurile inamice,
deși armatele sale nu înnumăra în
total nici 50.000 de luptători.

În dimineața zilei de 12 Septem-
brie lupta începu să se îndepărteze
de zidurile cetății. Regele Johan So-
bieschi se repezi ca o furtună în
fruntea călăreților săi asupra rân-
durilor dușmane, și peste câteva ceas-
uri reuși să le spargă; însă el în-
drăzni să se avânte prea mult în
mijlocul armatelor turcești, și la
un moment dat, era aproape să fie
făcut prizonier cu toată armata sa.
Disperat, chemă în grabă călăreții
germani cari erau în apropiere. Aceștia
sosiind imediat și repezându-
se în rândurile turcilor, scăpară pe

rege și armata sa; iar turcii începură să fugă în toate părțile.

O groază atât de mare îi cuprinsese, în cât ei fugiră lăsând pe câmpul de bătăie lagărul întreg cu toate bagajele și prăzile ce le adunară în drumul lor; prăzi care fură evaluate la aproximativ 10 milioane.

Locuitorii mulțumiri lui Dumnezeu de aceeași salvare neașteptată, căci turcii nu obișnuiau nurea să prădeze și să schingiulească populația, ei țărani cu ei ca sclavi, femei, fete și copii.

D. E.

Generalul Foch, comandantul șef al armatelor franceze de la Nord

BUCIUMATU...

de I. C. VISSARION

Sunt în armată unii păcătoși, cărora oricât le-ai zice să se spele, tot de geaba, nu se spală, stau murdari și îi umple oreteniile.

Intr-o zi luai sergent de zi pe companie. Eu nu prea vream să iau de sergent de zi, din pricină că nu prea îmi plăcea să-mi bat capu cu toate; dar atunci, stăruise ofiteru și n'avesesem încotro.

Mi-am făcut serviciul și seara m'am dus să inspectez plantonul și să văd cum dorm soldații. Intrai pe linia dintre paturi și mă uitai. Văzui că un soldat cam prostănac: Ghiță Petre, se scărpină de zor. Asta era un soldat care nu se spăla și care era cel mai bogat în oretenii; de la el împrumutau toți soldații sămânță de prăsilă. Patul lui era așezat departe de al celorlalți și în colț după ușă, ca dimineața să fie măturați mai repede de pe jos și dați afară.

Cum el se scărpină somnoros, de parcă sgarăia rogojina, parcă îmi sopți dracu, odată strigai:

— Vlăjanu Bădărău — un soldat înalt și volnic cât doi.

Vlăjanu răspunse și se sculă în sus somnoros.

— Scoci Vlăjane, ia pă Ghiță Petre, du-l în spălător și buciumează-l.

— Domnule sergent...

— Mars, unde ți-am zis! Și Vlăjanu Bădărău se sculă, trezi și pă Ghiță Petre, îl puse să-și ia primăneli și plecă cu el în spălător. Plecai și eu într-o cameră de rezervă, unde erau vre-o patru paturi: dormia furierul și alți gradați de serveci. Mă culcai acolo.

Dormii ca vre-o trei ceasuri. Când mă trezii, mi-amintii că trebuia să văd de s'a schimbat plantonul, de e

bine, ori s'a întâmplat ceva: grija era a mea până dimineata.

Când trecui pe lângă spălător, auzii un glas ce se vălta rugător:

— Iartă-mă mă, frați-meu, că mă ustură rău... m'ai jupuit de tot!

„M'ai cine dracu o fi jupuit p'altu?" gândii eu și intrai în spălător. Eu îmi și uitasem de Ghiță Petre, de Vlăjanu și de ordinul ce-l dădusem.

Când pusei ochii pe Vlăjanu Bădărău, cu mânecele sumese, cu un șomoig de pae în mână, frichinea de tot pe Ghiță Petre pe spinare. Ghiță Petre despuiat cum îl făcuse mă-sa, cu mâinile încruciate pe piept, sta cu capul aplecat, cu spinarea cocoșată și în picioare pe timentul spălătorului iar Vlăjanu, îl frichinea de-i făcuse pielea roșie ca sângele.

— Vlăjanu Bădărău!

— Poruncii!

— Grijană și pașni, păi te-ai apucat să-l omori?

— Păi n'ai poruncit dv. să-l buciumez?

Atunci mi-adusei aminte de ce spuseseam să-i facă lu bietu Ghiță Petre.

— Bine, mă, firai ai dracului, ți-am zice eu să-l frichini până l-ai jupui?... — Păi bine, domnule sergent, eu l'am frecat cu șomoigul de pae, așa cum se buciumează caii... Așa ați ordonat, așa am făcut!

— Bine mă d'atunci și până acuși?

— Am așteptat să veniți dv. să-mi spuneti c'ajunge... Cesunt eu vinovat?

— Cum, tâlharule, nu ești tu vinovat!... Mars la loc!... Mars și tu Ghiță Petre... Imbracă-te și du-te la culcare.

Ghiță Petre se îmbracă cu primelele cele noi; pe unele locuri sângele eșit prin piele umplusese cămașa. Văzui isprava în Vlăjanu Bădărău și mi venea să-i mut făclele din balamale. Mă gândii: „De s'o îmbolnăvi Ghiță Petre și m'o raporta. Stă-tui până se culcă și Ghiță Petre și plecai iar să mă cule. Până la ziuă însă nu mai fu chip s'adorm: intrasem la griji.

În timp de iarnă se sună deșteptarea de pe la 3, trei și jumătate: așa e la cavalerie, căci se știe că e de muncă până la ziuă.

La patru sării și eu în sus din pat și intrai în cazarmă. Soldații se îmbrăcau și plecau la grajd. Mă uitai și eu să văd pe Ghiță Petre... prin cazarmă, pe la spălător, pe sală, nu era pe nicăeri. Mă arse pe inimă c'o fi șterso, și plecai să-l caut și la grajd. Nu era nici acolo. Mă dusei la bucatărie, că el cam p'acolo își făcea miliția, nu era! O băgai pe mână și întrebai pe Vlăjanu Bădărău:

— Unde-i Vlăjane Ghiță Petre?

— Nu știu, trăiți domnule sergent!...

— Nu știi, paștii mă-ti, da de jupuit știai să-l jupui?!

Așa mi-ai ordonat dv., să trăiți! Tăcui, aci mă infunda el pe mine.

Se făcu ziuă. Ghiță Petre să se mai arate, de loc. Mă dusei și-l căutai prin orzării, prin fânărie, pe unde știam că erau locuri de se piteau soldații să doarmă, nu-l găsi.

Mă îndreptai că s'a dus din regiment.

— Vlăjane, unde-i Ghiță Petre?

— Nu știu, trăiți domnule sergent!...

— Dac'o fi dezertat Ghiță Petre, ce e de făcut Vlăjane?...

— Eu nu sunt vinovat... Ați ordonat să-l buciumez, l-am buciumat!...

Se dete de masă, luară soldații mâncarea, dar Ghiță Petre nu se ivi! Ce era să mai fac? tăcui. Veni seara, mâncară soldații, Ghiță Petre lipsă! Spusei maiorului, mă aveam bine cu el. Era om înșurat, cu copii și intrat în gresățiile familiei, era om bun și foarte de treabă. De multe ori mă chema de mâncare la masă cu el. Îi spusei: uite și uite... „s'a dus dracului Ghiță Petre!... La buciumat Vlăjanu ăla, de mai mult l'a jupuit!... Majorul răsese, dar apoi intrase și el la griji. Dacă Ghiță Petre numai venea era dat dezertor, prins, și când

lar fi întrebai de pricina dezertării, pe mine și pe Vlăjanu ne-ar fi dat de gât.

— Ce zici tu să facem?

— Să nu-l treceti lipsă la apel... poate își ia seama și vine îndărăt!...

— Bine.

Și a trecut a doua zi și nu s'a arătat. A venit a treia zi, și n'a venit nici în aia.

— Ce e de făcut, Militaru Iancu?

— Pă dracu, domnule maior!... De mâine să începeți să-l dați lipsă, poate își ia treia zi înaintea, îi dă D-zeu în gând să vie la cazarmă.

— Bine, o fac și p'asta.

A patra zi ne trimete majuru pe fiecare sergent din escadron cu câte șase oameni să luăm cu târgile nisip de la Bărlad. Știu era nevce, ca să fie gradați cu oamenii, ca să observe gropile să nu se dărâme pe ei când luau nisip și să-i îngroape de vii; că se mai întâmplase d'astea. Am plecat dar cu oamenii mei la nisip.

Acolo la gropi, mă uitai să văd, pământul crăpat, nu era și poruncii oamenilor să intre năuntru. Intră un țigan: Ursaru Calofir. Mă pomenii cu țiganu işind cu piciorarele înainte și cu ochii bețiți.

— Ce-i Calofire?

— Te trail Dumnezclea domnule sergent, hursu.

— Unde-i ursu, mă?

— Aici, domnule sergent!... Se fiu al dracului na de n'a mărât la mine, când am dat de labele lui?... Hursu!...

— Măi ce urs! Ai văzut tu urs de când ești?

— D'apoi nu l-am lucat până m'au înșurat?! Hursu este, mânca-țiasil!...

— O fi scăpat de pe undeva vr'un urs, zise un soldat, și se fi băgat aci; nu de geaba stăie el ursaru „hursu!...”

— Zeu dacă nu miroase și-a hurs, na! făcu țiganu!

Da un soldat, Strejaru Nicolae, poreclit de noi Tartacot, fiindcă spunea seara basme, Tartacot-barbă d'un cot, începu:

— Dă-te la o parte prășila lu Faraon a vitează, să intru eu, și chiar hursu d'o fi, tot am să-l scot de urechi.

— Mi Strejarule... Măi Tartacot, dac'o fi acolo Tartacot?...

— Îl scot de barbă!

Se băgă pe gaură și mă pomenii, că Strejarul se opinea de tot...

— Ce-i mă?

— Un om mort!

— Mort?!

— Mort!

Când îl scoase afară și-l văzurăm, era... Ghiță Petre!

— Ghiță!...

— Ai?

Nu era mort! Incepu inima să-mi sară prin piept. Mă dusei la el și-l ridicai în sus.

— Tu Ghiță?

— Eu...

— Pă, ce făceai tu aci?

— Nimic, mă băgasem să cază malu pe mine, să mor, uite așa!...

— Aoleo Ghiță, începui eu să-l mângâi, ca să-l îmbunuez, de ce să faci tu așa?... Că eu glumisem da tâlharu ăla de Vlăjanu, paștii mă-sii... De ce să nu-mi spui tu mie?... Sunt cu om rău?... M'ai ghicit tu calic pe mine?... Ai?

— De...

— Hai cu mine... Ai mâncat tu ceva?

— Neam!

— Neam, neam!?

— Neam!

— Tartacot, ia tu seama de oameni și să veniți cu târgile cu nisip!...

Plecai cu Ghiță Petre, vorbindu-i și îmbunându-l... Îl dusei la bucatărie. Îi făcui rost de mâncare și-i di-diei din sătat. Mâncă cinci străchii de ciorbă, de credeam că acum o să crape de mâncare.

— Și n'ai mâncat tu deloc de când ai plecat din cazarmă?

— N'am mâncat!... Vream să mă cule jos, uite și să mor!... M'am dus

la mal și acolo am așteptat să mă îngroape malu!...

— Bucătar, asta să-l ții aci, să-i dai mâncare și să nu-ți bați joc de el... Pielea ce-ți face Ghiță?

— E plină de sgâibil!...

— Lasă că o să te vindeci.

M'am dus la infirmerie, am ceru o cutie cu vasilină și i-am dat-o să se ungă pe piele. Am spus majuru-lui și s'a bucurat și el.

— Vlăjanu Bădărău.

— Poruncii!

— Drepti

Șast-past, două palme.

— Ce e asta, domnule sergent?

— Plata buciumării!

— Trăiți!

— Asta am pătit.

Viata artistică și literară

Am inserat adesea între aceste note observații asupra traducerilor, pe care le-am considerat și ca manifestări de reală valoare artistică și ca manifestări culturale intensive, îmbogățind și răspândind în forme adecuate unei alte limbi, creațiile autorilor străini.

Mai mult încă. Intr-o literatură, a cărei dezvoltare nu e nici desul de veche, nici destul de întinsă, traducerile literare sunt mobile de adâncă necesitate culturală și artistică.

Ce păcat însă, că multe, adesea foarte multe traduceri au fost redactate publicului dornic de lectură, numai cu scopuri favorabile editorilor.

S'au prizărit totuși ici și colo traduceri bune, păstrând identitatea de frumuseți și în românește, ca și în limba originală, desvăluind taina frumosului conceput de autori din țările, mediul și momentul în care ei au scris.

Aceste apariții sunt cu adevărat motive de emoții artistice. Și de aceea le notăm cu bucuria comunicativității. Este „Maria-Clara, care rivalizează cu sinceritatea originalului; este „In grădina de portocali”, care dă și în românește impletitura de lirism senin și naturalism ciastit în descrieri și farmecul sugestiv al concentrărilor sufletești.

+

În anul una mie nouă sute patruzeci de la nașterea Mântuitorului, a apărut în blagoslovita de D-zeu țară românească, o nouă și unică modalitate de analiză poetică. Inventatorul este d. I. S. Ordeanu, agronom, care și-a închis părerile în „Eminescu plânge în pocăia sa ruina României”.

Autorul crede, că Eminescu a fost întâi economist și pe urmă poet. Această-i chestiune de perspectivă.

Dar când autorul vrea să explice că chiar în poezie, Eminescu tot economist a fost, atunci ajunge la afirmații ca aceasta.

„Cine e Cătălina care seduce pe Cătălina Luceafărului? Cine e acel copil „viclean de casă, ce umple cu vin cupele mesenilor la masă?” „Cătălina, ca și Ruben sunt elementele străine. — greci, bulgari, ovrei — infiltrate în nația noastră”.

Sărmanul Dionis! După ideile d-lui Ordeanu înseamnă peirea Moldovei. Și așa mai departe. Anul de grozăvie războinică ne va aduce însă și un nou volum în continuare de acelaș autor.

Așteptăm să mai apară un studiu antropometric, altul fiziologic, un altul geografic etc. tot asupra lui Eminescu.

*

D. Eugen Lovinescu, distinsul critic literar și-a inaugurat activitatea de critic literar la revista „Flacăra”.

A fost poate și un concurs de înprejurări favorabile criticului, ca să serie de la început judicios și mai ales cu autoritate despre piesa condamnată „Andrei Baniște”.

Bari

Din ascunsul inimilor

— URMARE —

În slăbșit, vocea tinerei femei murmură ceva, ea sări jos, umbra ei trecu ușor spre el... pașii ei se apropiu hotărâți...

Atunci, Georges, șebunit la ideea de a o revedea, de a o auzi, așa sub grozăvia descoperirii, fugi, negândind la nimic...

Afară, pe scări, pe alee, alerga, neluând în seamă la nimic din juru-i...

Se opri tremurând într-o văgăună, al cărui colț se afunda departe în mare, printre stânci.

Se așază, zdrobit de oboseală și emoție: în vreme ce, în preajma lui, se auzea zgomotul dulce al apei, răcătind printre pietre.

Se luminase aproape. Norii se risipiseră de pe cer. Soarele apăruse luminos, împrăștiindu-și lumina asupra valurilor cari reflectau ca oglinzile.

În depărtare, se zăreau insulele Lerine.

Georges ridică capul și examină mecanic acest peisaj de vis, acest loc minunat. Deodată lacrimi șiroaie isvorară din ochii lui.

Ah! prăpastia crudă, grozavă, fioroasă. Prăpastia credinței, a legii și iubirii lui!

Charlotta, Adrian!... Și 'ntr'adevăr, nu știu clar, care din doi îl întrista, îl chinuia, îl ardea mai mult.

Ea, adorata lui, acest corp care fusese al său — gura —, ea, care singură îl făcuse să cunoască dulceața sărutului... acest suflet, această inimă pe care credea că o are!

Ori Adrian, copilul lui drag, tot ce crezuse mai scump!

Cum au fost în stare? Cum? Câte odată, o îndoială îl cuprinde...

Desigur se înșelase, nu văzuse bine... ochii lui îl mințiseră... era nebun... Nu era el, nu era ea... nu erau împreună!

Totuși, tabloul dureros pătrundea mereu în suflet, clar în memoria lui. Liniștea din casă, el deschizând ușa... și gestul mizerabililor surprinși unul în brațele altuia... Da! ei... le recunoșcuse vocea, obrăjii, în raza de lumină de la ușă.

Incepu să plângă, cu pumnii strâși lângă tâmplile ce ardeau și svăcneau să spargă, din gură-i eșeau strigăte de durere.

Ah! totul se întuneca în jurul lui, și iubirea, și credința și afecția... Aceste ființe... carnea lui. Nenorocirii.

Imagini înfrigurate îi sbucir-mau creierul... Scene din copilăria fratelui său, nopțile trecute lângă patul lui, brațele acestuia strânse în jurul gâtului... întreaga intimitate care-i legase cu atâta putere... Și totuși, îl înșelase!

Dar zilele din năntea logodnei când brațele Charlottei îl înlănțuiau, când îi strângea corpul fraged și-i spunea mereu cât o adoră, de ce atunci, îi surădea atât de dulce?

Pentru ce privirile ei, obrăjii ei, vorbele ei îl mințiseră?

Ah! amândoi atât de frumoși, atât de iubiți, cu atâtă nepăsare și cruzime îl înșelaseră.

Ceasuri treceau, nici lungi, nici scurte, din care o clipă, fusese deajuns, să-i răvășească prezentul, viitorul, chiar și trecutul. Nimic nu mai avea în ce să spera, pe nimic de ce să se reazime... neantul doar în jurul lui și alături sora lui singurătatea.

Umbrele înșelătoare ale fericii dispăruseră... noaptea neagră pretutindeni.

Viața? Nu era oare numai falsitate, durere, și minciună?...

Ah! de ce iubirea, mângâierea, devotamentul erau așa de rare în omul?

Valurile mării se jucau cu razele soarelui care acum sus, pe nemărginirea albastră, schimbăse fața tuturor lucrurilor.

Aurul era răspândit cu dăruție pretutindeni.

Georges se ridică, îndurerat, palid, îmbătrânit.

Natura din juru-i nu-l atrăgea de loc.

Se îndreptă spre gară, vroia cu tot dinădinsul să plece cât mai în grabă... ideea aceasta se legase de capul lui bolnav.

XIII

Sosit la Paris noaptea târziu, Georges pătrunse în apartamentul său, fără să fie observat de nimeni. Totul era în adormire.

El aprinse lampa, și se preumbla cu pași ușori prin odaie, mut, examinând în tăcere, îndelungat, fiecare obiect, dorind parcă din fiecare să extragă amintiri.

Pretutindeni trăsăturile ingratitudinii apăreau. Acolo, era fotoliul preferat de ea; i se părea că-i zărește silueta mică, pierdută în visuri fără număr.

Dincolo, pânza micului, tablouri neterminate...

Totul purta urma lor.

Nimic nu exista fără ei. Minutele treceau cu suferinți nebune pentru el.

Se preumbla de colo 'ncoace, uitând orice în jurul lui, nici o gândire nu-i străbătea mintea.

O clipă, înaintea portretului fratelui său, o delicată miniatură de o asemănare frapantă, pictată de el, îl făcu să plângă, genunchii îi se îndoiră:

— Doamne! Doamne! murmură el, pe când lacrimi îi inundau obrăjii.

Mai târziu, într-o nevoie de a-și destăinui durerea, el se așază la o masă și scrisoarea scrisoarea lungă, tocul alergând fără încetare, fără ezitare, povestind starea lui miseră.

Pe urmă închise plicul cu îngrijire și scrisoarea adresa: D-lui Sageret, str. Borchèze 11, la Neuilly.

Își reluă apoi preumblarea lui, continuă, cuprins de durere, cu obrăjii palizi, aplecat, cu privirea fixă, neluând seama la ceasurile cari înaintau... cu sufletul gol... trist.

XIV

A doua zi dimineață, în aparență calm, având numai fața supțâ de lovitură primită, Georges se îndreptă spre uzină, intrând în biroul lui.

Târziu, după amiază, un băiat, surprins de a nu fi văzut pe inginer ieșind la masă, bătu în ușă, nu căpătă însă răspuns.

Încercă să deschidă, ușa era încuiată.

Se retrase atunci.

Pe la șase, directorul avertizat și alarmat și el de acest fapt, dădu ordin să se forțeze ușa.

Îl descoperiră rece, rigid, în fotoliul în care se așezase, cu creierii sburați de un gloanț de revolver.

XV

Cinci ani trecuseră. Într-o dimineață, pe la 10, servitoarea aduse o carte de vizită lui Antonius Sageret, care, afectat de lovitură primită prin moartea prietenului său, își părăsise instituția sa și se instalase în vechia locuința a lui Georges.

Bătrânul citi:

— Doamna Eselmayer.

El ridică capul și cu un surâs rece, dușmănos zise:

— Să intre.

Charlotta intră aproape imediat, urmată de Adrian, care se opri o clipă pe prag, privind curios locurile, în care nu se schimbăse aproape nimic.

Ea era foarte elegant îmbrăcată, tot așa de frumoasă, cu fața înfloritoare.

Adrian era schimbat, slab, farmecul dulce al tinereții lui dispăruse, craniul începuse să fie pleșuv.

Ochii tinerei femei căutără iute ceva prin odaie, și găsind, avură un surâs de satisfacție.

— Tată... zise ea.

Acesta o opri cu un gest.

— Fără acest titlu, te rog.

De la moartea lui Georges și a căsătoriei ei cu Eselmayer, negustorul milionar de tablouri pe care ea îl cunoscuse la Cannes, ura fostului profesor crescuse încă față de copilul lui.

Charlotta deta din umeri, apoi, surzând din nou, continuă:

— Am venit să cer ceva...

— O rugăminte aproape... a dăogă Adrian.

Stătea în mijlocul vechiului său atelier, foarte liniștit, după o nebunie care-l adusese aproape în starea să se sinucidă după fratele său, și privea trei pânze mici, primele studii marine, atârinate de perete.

— Nu țineți, fără îndoială, prea mul la aceste încercări.

— De altminteri, reluă Charlotta cu vioiciune, nici nu au cine știe ce valoare... Bărbatul meu vrea să întocmească o expoziție a pânzelor lui Adrian în care, să intre și schițele începătoare. De aceea...

Sageret sună cu violență, spunând servitorului care apăru:

Scoate tablourile acelea și du-le în coridor.

Ordinul, fiind executat, el se întoarse spre amantii cari schimbaseră un surâs.

— Cum văd, — conchise el cu gravitate, aici între acești pereți... alt nu aveți să vă reproșați?

Adrian pâli.

— Domnule, zise el, cu tremurături în glas...

Dar Charlotta îi tăie porunci-toare vorba:

— Haide, nu-i timp de pierdut. Am terminat aci... vino.

La ușa, ea fixă cu îndrăzneală pe moșneag.

— Adio tată, — accentuă ea cu ironie, îi pare rău soțului meu că nu primești invitațiile sale. E un om excelent!

Sageret răspunse cu furie:

— Destul!

Isbucnind în râs, ea oși tărandu cu sine și pe Adrian, în loșiturile rochiei elegante.

Bătrânul om, rămas singur, stătu mult timp nemiscat, pierdută în visare; târziu, scoase din-

tr'un portofoliu așezat în interiorul hainei, o scrisoare, des recitită... amintire tristă a acestei întâmplări...

Urmărind-o încă odată, două lacrimi mari picară din ochii lui uscați de bătrânețe!

Ah! pământ! loc plin de ingratitudinii și egoism, de decepții și suferințe... Cine poate lămurii și citi în ascunsul inimilor!

Notă. — Traducerea romanului de față „Din ascunsul inimilor” a fost făcută de colaboratorul nostru Ioan Totu.

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU
BOLILE DE FEMEII
— SUB DIRECȚIA —

Doctorului I. KIRIAC

Chirurg primar; șeful serv. de gynecologie
at spitalelor Eforiei

SECȚIE SEPARATĂ pentru BARBAȚI
(hemoroidă, hernii, tumori, calcule
vesicale, stricturi uretrale, etc.)

Strada Sf. Ionie 8, în dosul Teatrului Național

— TELEFON 2'96 —

Calendare

Foi de perete, Blocuri și de lux

...: Cărți poștaie ...:

Ilustrate, Papeterie, Tablouri și Jucării, vinde cu prețuri foarte eftine.
Catalog trimete gratis la cerere.

Depozitul Șaraga & Șvartz, București,
Strada Lipscani No. 1 (în curte)

Sfătuim cititoarele noastre
Să cumpere

Moda Sic Ilustrată

singura revistă de mode din țară

având numeroase ilustrații de mode și o materie din cele mai alese

TIPARE ÎN MĂRIME NATURALĂ

LA FIECARE NUMAR

Exemplarul 40 bani

Abonamentul: un an 10 lei, șase luni 6 lei

A-ția: Str. Cămpineanu 10, București

